

Algemene Wet Bestuursrecht 2018-2019

Wettekstenbundel voor het openbaar bestuur

Inkijkexemplaar

Deze wettenbundel is bijgewerkt tot en met 3 juli 2018

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Concept uitgeefgroep
Postbus 447
1213 PD Hilversum
Tel.: 035 7506 117
E-mail: info@conceptuitgeefgroep.nl
Website: www.conceptuitgeefgroep.nl

Redactie: met dank aan de medewerkers van Bestuursacademie Nederland

© Educatieve Uitgeverij Nederland (EUN) bv, 2018

Concept uitgeefgroep is een handelsnaam van Educatieve Uitgeverij Nederland (EUN) bv
Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enigerlei wijze zonder voorafgaande toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van reprografische verveelvoudiging uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet dient men de daarvoor verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Reprorecht.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redactie en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen ervan.

ISBN: 9789491743931

Inhoud

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen	7
Titel 1.1. Definities en reikwijdte	7
Titel 1.2. Uitvoering van bindende besluiten van organen van de Europese Unie	9
Hoofdstuk 2. Verkeer tussen burgers en bestuursorganen	11
Afdeling 2.1. Algemene bepalingen	11
Afdeling 2.2. Gebruik van de taal in het bestuurlijk verkeer	12
Afdeling 2.3. Verkeer langs elektronische weg	12
Hoofdstuk 3. Algemene bepalingen over besluiten	15
Afdeling 3.1. Inleidende bepalingen	15
Afdeling 3.2. Zorgvuldigheid en belangenafweging	15
Afdeling 3.3. Advisering	15
Afdeling 3.4. Uniforme openbare voorbereidingsprocedure	16
Afdeling 3.5. Samenhangende besluiten	19
Paragraaf 3.5.1. Algemeen	19
Paragraaf 3.5.2. Informatie	19
Paragraaf 3.5.3. Coördinatie van besluitvorming en rechtsbescherming	19
Afdeling 3.6. Bekendmaking en mededeling	22
Afdeling 3.7. Motivering	24
Hoofdstuk 4. Bijzondere bepalingen over besluiten	25
Titel 4.1. Beschikkingen	25
Afdeling 4.1.1. De aanvraag	25
Afdeling 4.1.2. De voorbereiding	26
Afdeling 4.1.3. Beslistermijn	28
§ 4.1.3.1. Beslistermijn	28
§ 4.1.3.2. Dwangsom bij niet tijdig beslissen	29
§ 4.1.3.3. Positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen	30
Titel 4.2. Subsidies	31
Afdeling 4.2.1. Inleidende bepalingen	31
Afdeling 4.2.2. Het subsidieplafond	32
Afdeling 4.2.3. De subsidieverlening	33
Afdeling 4.2.4. Verplichtingen van de subsidie-ontvanger	35
Afdeling 4.2.5. De subsidievaststelling	36
Afdeling 4.2.6. Intrekking en wijziging	38
Afdeling 4.2.7. Betaling en terugvordering	39
Afdeling 4.2.8. Per boekjaar verstrekte subsidies aan rechtspersonen	40
Paragraaf 4.2.8.1. Inleidende bepalingen	40
Paragraaf 4.2.8.2. De aanvraag	41
Paragraaf 4.2.8.3. De subsidieverlening	42
Paragraaf 4.2.8.4. Verplichtingen van de subsidie-ontvanger	43
Paragraaf 4.2.8.5. De subsidievaststelling	44

Titel 4.3. Beleidsregels.....	46
Titel 4.4. Bestuursrechtelijke geldschulden	46
Afdeling 4.4.1. Vaststelling en inhoud van de verplichting tot betaling	46
Afdeling 4.4.2. Verzuim en wettelijke rente.....	49
Afdeling 4.4.3. Verjaring.....	51
Afdeling 4.4.4. Aanmaning en invordering bij dwangbevel.....	52
Paragraaf 4.4.4.1. De aanmaning.....	52
Paragraaf 4.4.4.2. Invordering bij dwangbevel.....	53
Afdeling 4.4.5. Bezwaar en beroep.....	54
Titel 4.5. Nadeelcompensatie.....	55
Hoofdstuk 5. Handhaving	57
Titel 5.1. Algemene bepalingen.....	57
Titel 5.2. Toezicht op de naleving.....	58
Titel 5.3. Herstelsancties.....	60
Afdeling 5.3.1. Last onder bestuursdwang.....	60
Afdeling 5.3.2. Last onder dwangsom.....	64
Titel 5.4. Bestuurlijke boete.....	66
Afdeling 5.4.1. Algemene bepalingen.....	66
Afdeling 5.4.2. De procedure.....	67
Hoofdstuk 6. Algemene bepalingen over bezwaar en beroep.....	71
Afdeling 6.1. Inleidende bepalingen.....	71
Afdeling 6.2. Overige algemene bepalingen.....	71
Hoofdstuk 7. Bijzondere bepalingen over bezwaar en administratief beroep.....	77
Afdeling 7.1. Bezwaarschrift voorafgaand aan beroep bij de bestuursrechter.....	77
Afdeling 7.2. Bijzondere bepalingen over bezwaar.....	78
Afdeling 7.3. Bijzondere bepalingen over administratief beroep.....	82
Hoofdstuk 8. Bijzondere bepalingen over de wijze van procederen bij de bestuursrechter	87
Titel 8.1. Algemene bepalingen over het beroep in eerste aanleg.....	87
Afdeling 8.1.1. Bevoegdheid.....	87
Afdeling 8.1.2. Behandeling door een enkelvoudige, meervoudige of grote kamer	90
Afdeling 8.1.2a. Conclusie.....	91
Afdeling 8.1.3. Verwijzing, voeging en splitsing	92
Afdeling 8.1.4. Wraking en verschoning van rechters.....	92
Afdeling 8.1.5. Partijen.....	94
Afdeling 8.1.6. Getuigen, deskundigen en tolken	96
Afdeling 8.1.6a. Verkeer langs elektronische weg met de bestuursrechter.....	97
Afdeling 8.1.7. Verzending van stukken	100
Titel 8.2. Behandeling van het beroep in eerste aanleg	102
Afdeling 8.2.1. Griffierecht.....	102
Afdeling 8.2.1a. Algemene bepaling.....	103
Afdeling 8.2.2. Vooronderzoek	103
Afdeling 8.2.2a. Bestuurlijke lus	106
Afdeling 8.2.3. Versnelde behandeling.....	107
Afdeling 8.2.4. Vereenvoudigde behandeling.....	107

Afdeling 8.2.4a. Beroep bij niet tijdig handelen	109
Afdeling 8.2.5. Onderzoek ter zitting	110
Afdeling 8.2.6. Uitspraak	113
Afdeling 8.2.7. Tussenuitspraak	117
Titel 8.3. Voorlopige voorziening en onmiddellijke uitspraak in de hoofdzaak	118
Titel 8.4. Schadevergoeding	121
Titel 8.5. Hoger beroep	123
Titel 8.6. Herziening	127
Hoofdstuk 9. Klachtbehandeling	129
Titel 9.1. Klachtbehandeling door een bestuursorgaan	129
Afdeling 9.1.1. Algemene bepalingen	129
Afdeling 9.1.2. De behandeling van klaagschriften	129
Afdeling 9.1.3. Aanvullende bepalingen voor een klachtadviesprocedure	131
Titel 9.2. Klachtbehandeling door een ombudsman	132
Afdeling 9.2.1. Algemene bepalingen	132
Afdeling 9.2.2. Bevoegdheid	133
Afdeling 9.2.3. Procedure	135
Hoofdstuk 10. Bepalingen over bestuursorganen	139
Titel 10.1. Mandaat, delegatie en attributie	139
Afdeling 10.1.1. Mandaat	139
Afdeling 10.1.2. Delegatie	141
Afdeling 10.1.3. Attributie	142
Titel 10.2. Toezicht op bestuursorganen	142
Afdeling 10.2.1. Goedkeuring	142
Afdeling 10.2.2. Vernietiging	144
Afdeling 10.2.3. Schorsing	145
Hoofdstuk 11. Slotbepalingen	147
Bijlage 1. : Regeling rechtstreeks beroep (artikel 7:1, eerste lid, onderdeel g)	149
Bijlage 2. : Bevoegdheidsregeling bestuursrechtspraak (artikelen 8:5, 8:6, 8:7, 8:105 en 8:106)	153
Bijlage 3. : Regeling verlaagd griffierecht (artikelen 8:41 en 8:109)	185
Register	189

Inkijkexemplaar

Algemene wet bestuursrecht

Wet van 4 juni 1992, houdende algemene regels van bestuursrecht (Algemene wet bestuursrecht)

Hoofdstuk 1. Inleidende bepalingen

Titel 1.1. Definities en reikwijdte

Artikel 1:1

1. Onder bestuursorgaan wordt verstaan:
  - a. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of
  - b. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.
2. De volgende organen, personen en colleges worden niet als bestuursorgaan aangemerkt:
  - a. de wetgevende macht;
  - b. de kamers en de verenigde vergadering der Staten-Generaal;
  - c. onafhankelijke, bij de wet ingestelde organen die met rechtspraak zijn belast, alsmede de Raad voor de rechtspraak en het College van afgevaardigden;
  - d. de Raad van State en zijn afdelingen;
  - e. de Algemene Rekenkamer;
  - f. de Nationale ombudsman en de substituit-ombudsmannen als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Wet Nationale ombudsman, en ombudsmannen en ombudscommissies als bedoeld in artikel 9:17, onderdeel b;
  - g. de voorzitters, leden, griffiers en secretarissen van de in de onderdelen b tot en met f bedoelde organen, de procureur-generaal, de plaatsvervangend procureur-generaal en de advocaten-generaal bij de Hoge Raad, de besturen van de in onderdeel c bedoelde organen alsmede de voorzitters van die besturen, alsmede de commissies uit het midden van de in de onderdelen b tot en met f bedoelde organen;
  - h. de commissie van toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en haar afdelingen, bedoeld in artikel 97 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017;
  - i. de toetsingscommissie inzake bevoegdheden, bedoeld in artikel 32 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017.
3. Een ingevolge het tweede lid uitgezonderd orgaan, persoon of college wordt wel als bestuursorgaan aangemerkt voor zover het orgaan, de persoon of het college besluiten neemt of handelingen verricht ten aanzien van een ambtenaar als bedoeld in artikel 1 van de Ambtenarenwet als zodanig, zijn nagelaten betrekkingen of zijn rechtverkrijgenden, met uitzondering van een voor het leven benoemde ambtenaar werkzaam bij de Raad van State en zijn afdelingen en de Algemene Rekenkamer.
4. De vermogensrechtelijke gevolgen van een handeling van een bestuursorgaan treffen de rechtspersoon waartoe het bestuursorgaan behoort.

Artikel 1:2

1. Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.
2. Ten aanzien van bestuursorganen worden de hun toevertrouwde belangen als hun belangen beschouwd.
3. Ten aanzien van rechtspersonen worden als hun belangen mede beschouwd de algemene en collectieve belangen die zij krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen.

Artikel 1:3

1. Onder besluit wordt verstaan: een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling.
2. Onder beschikking wordt verstaan: een besluit dat niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag daarvan.
3. Onder aanvraag wordt verstaan: een verzoek van een belanghebbende, een besluit te nemen.
4. Onder beleidsregel wordt verstaan: een bij besluit vastgestelde algemene regel, niet zijnde een algemeen verbindend voorschrift, omtrent de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van wettelijke voorschriften bij het gebruik van een bevoegdheid van een bestuursorgaan.

Artikel 1:4

1. Onder bestuursrechter wordt verstaan: een onafhankelijk, bij de wet ingesteld orgaan dat met bestuursrechtspraak is belast.
2. Onder hogerberoepsrechter wordt verstaan: een bestuursrechter die in hoger beroep oordeelt.
3. Een tot de rechterlijke macht behorend gerecht wordt als bestuursrechter aangemerkt voor zover hoofdstuk 8 of de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften - met uitzondering van hoofdstuk VIII - van toepassing of van overeenkomstige toepassing is.

Artikel 1:5

1. Onder het maken van bezwaar wordt verstaan: het gebruik maken van de ingevolge een wettelijk voorschrift bestaande bevoegdheid, voorziening tegen een besluit te vragen bij het bestuursorgaan dat het besluit heeft genomen.
2. Onder het instellen van administratief beroep wordt verstaan: het gebruik maken van de ingevolge een wettelijk voorschrift bestaande bevoegdheid, voorziening tegen een besluit te vragen bij een ander bestuursorgaan dan hetwelk het besluit heeft genomen.

3. Onder het instellen van beroep wordt verstaan: het instellen van administratief beroep, dan wel van beroep bij een bestuursrechter.

Artikel 1:6

De hoofdstukken 2 tot en met 8 en 10 van deze wet zijn niet van toepassing op:

- a. de opsporing en vervolging van strafbare feiten, alsmede de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen;
- b. de tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende maatregelen op grond van de Vreemdelingenwet 2000;
- c. de tenuitvoerlegging van andere vrijheidsbenemende maatregelen in een inrichting die in hoofdzaak bestemd is voor de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen;
- d. besluiten en handelingen ter uitvoering van de Wet militair tuchtrecht;
- e. besluiten en handelingen ter uitvoering van de Wet toetsing levensbeëindiging op verzoek en hulp bij zelfdoding.

Titel 1.2. Uitvoering van bindende besluiten van organen van de Europese Unie

Artikel 1:7

1. Indien door een bestuursorgaan ingevolge enig wettelijk voorschrift advies moet worden gevraagd of extern overleg moet worden gevoerd inzake een besluit alvorens een zodanig besluit kan worden genomen, geldt dat voorschrift niet indien het voorgenomen besluit uitsluitend strekt tot uitvoering van een bindend besluit van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het horen van de Raad van State.

Artikel 1:8

1. Indien door een bestuursorgaan ingevolge enig wettelijk voorschrift van het ontwerp van een besluit kennis moet worden gegeven alvorens een zodanig besluit kan worden genomen, geldt dat voorschrift niet indien het voorgenomen besluit uitsluitend strekt tot uitvoering van een bindend besluit van de Raad van de Europese Unie, van het Europees Parlement en de Raad gezamenlijk of van de Europese Commissie.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op de overlegging van het ontwerp van een algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling aan de Staten-Generaal, indien:
  - a. bij de wet is bepaald dat door of namens een der Kamers der Staten-Generaal of door een aantal leden daarvan de wens te kennen kan worden gegeven dat het onderwerp of de inwerkingtreding van die algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling bij de wet wordt geregeld, of
  - b. artikel 21.6, zesde lid, van de Wet milieubeheer van toepassing is.

Artikel 1:9

Deze titel is van overeenkomstige toepassing op voorstellen van wet.

Inkijkexemplaar